

הכשרת עובדים עם מוגבלות תורמת לקידום הבטיחות בתעסוקה

המוסד לבטיחות ולגיהות פיתח הכשרות ייחודיות לעובדים עם מוגבלות - לקידום הבטיחות במקומות העבודה • סיפור הצלחה פורץ גבולות ומגבלות

מאת לבנת כהן, פסיכולוגית ארגונית

רמ"ד בטיחות עובדים עם מוגבלות

התאמת ההדרכה לסוג המוגבלות

מאות עובדים דוברי עברית, ערבית ורוסית עברו את ההכשרה במקומות עבודה שונים בארץ, החל מ-מע"ש (מפעלי עבודה שיקומיים), סדנאות הכנה לתעסוקה וארגונים בשוק החופשי המשלבים עובדים עם מוגבלות. ההדרכות הועברו לעובדים פוטנציאליים בטווח גילאים רחב.

במסגרת ההכשרה, נערכים כמה מפגשים, שבמהלכם העובדים לומדים מושגי יסוד בבטיחות, מתוודעים לגורמים שכיחים של תאונות עבודה, לומדים לזהות סיכונים, להימנע מתאונות ומתנסים בדרכי פעולה מתאימות למזעור הסיכונים ולמניעתם. במהלך ההכשרה, מתבצעות חזרות על עיקרי התכנים והם מועברים בכמה ערוצי למידה: סרטונים, שקפים, סיפורים והדגמות, במטרה להנגיש את חומר הלימוד וכדי לפנות לערוץ התקשורת העיקרי של כל משתתף. דרך העברת ההדרכה לאוכלוסייה המתמודדת עם מוגבלות שכלית שונה מהעברתה לעובדים המתמודדים עם אוטיזם. שתי האוכלוסיות מתמודדות

המוסד לבטיחות ולגיהות מעביר בשנים האחרונות הכשרות בבטיחות לעובדים עם מוגבלות שכלית ולעובדים על הספקטרום האוטיסטי, כחלק מפעילותו לקידום הבטיחות במקומות התעסוקה בישראל. ההכשרה פותחה במטרה להקנות לאוכלוסיות הללו מיומנויות בבטיחות, שאותן יוכלו ליישם בכל מקום עבודה.

תרומת ההכשרה

מקומות עבודה, שמעסיקים עובדים עם מוגבלות אשר עברו את ההכשרה, מקבלים "שחקן חיזוק" לתחום הבטיחות בחברתם, באמצעות עובד שלמד לאתר סיכונים ולסלק מפגעים. העובד יכול לסייע למנהל האחראי וגם לממונה על הבטיחות ולמלא, במקביל, גם את התפקיד שאליו התקבל לחברה. מבחינת תרומת ההכשרה לעובד - העובד לומד כיצד לזהות סיכונים, למזער אותם ולמנוע את הפגיעות והתאונות. ההכשרה מעשירה את עולמו של העובד עם המוגבלות ומקנה לו כלים להתמודדות עצמאית ולהשתלבות טובה יותר בקהילה.

מאות עובדים

דוברי עברית, ערבית ורוסית עברו את ההכשרה במקומות עבודה שונים בארץ, החל מ-מע"ש (מפעלי עבודה שיקומיים), סדנאות הכנה לתעסוקה וארגונים בשוק החופשי, המשלבים עובדים עם מוגבלות

צילום אילוסטרציה: Freepik

מתמודדים עם קשיים שונים

מהסיבות הבאות:

1. רבים מהמתמודדים עם מוגבלות שכלית התפתחותית או עם אוטיזם מתמודדים במקביל גם עם קשיי קשב וריכוז או עם לקויות למידה. למידה מרחוק נמצאה כפחות אפקטיבית עבורם.

2. יצירת קשר ותחזוקתו קשות יותר בלמידה מרחוק.

3. קיימת מורכבות בתוך כל אוכלוסייה של עובדים עם מוגבלות. עובדים עם צרכים מיוחדים יכולים להיות בעלי קשיים רגשיים, קשיי הסתגלות לשינויים, בעיות התנהגות, חרדות ועוד.

ההכשרה הועברה למקבלי שירות מעמותת "אלווין", כחלק מסדנאות הכשרה להשתלבות אנשים עם מוגבלות בעולם התעסוקה. מקבלי השירות, כולם על הספקטרום האוטיסטי, התמודדו אז עם המעבר ללימודים מרחוק ואנחנו התמודדנו עם שאלות, כגון כיצד לתווך את חומרי הלימוד של תלמידים עם אוטיזם, שמתקשים להסתגל לשינויים, להכיל את ה"כניסה" של ביה"ס לתוך הסביבה הביתית שלהם, כיצד להנגיש להם את התכנים ולגרום להפנמתם גם בהיעדר התנסויות חווייתיות.

עם קשיים שונים, ולכן, סוג התכנים, דרך העברתם, קצב ההדרכה ושימת הדגש על הנושאים - שונים. חשוב לציין גם את המורכבות, הצרכים והשונות בין המשתתפים בכל קבוצת אוכלוסייה. הצלחת ההכשרה מתבססת, בין היתר, על יצירת קשר בין המדריך לעובדים עם המוגבלות ועל ההתנסויות החווייתיות של העובדים במהלך ההכשרה. גורמים אלה מסייעים להבנת התכנים ולתהליך הלמידה של המשתתפים.

במהלך המפגשים, החניכים מתנסים בשימוש בציוד מגן אישי (כובע מגן/קסדה, כפפות, משקפי מגן, אפוד זוהר ועוד), בהבנת סיכוני חשמל ושימוש נכון בשקע ותקע, בהרמה נכונה של משאות ועוד. נושאי הלימוד מותאמים ליכולת החניכים ולסוג העבודה שהם מבצעים. החניכים לומדים על סוגים שונים של סיכונים במקום העבודה, לדוגמה, סיכוני נפילה, סיכוני חשמל וארגונומיה, וכיצד עליהם לפעול כדי למזער את הפגיעה מסיכונים אלו.

הכשרת בטיחות בזום לעובדים על הרצף האוטיסטי

במהלך מגפת הקורונה, התבקשנו להעביר את ההכשרה מרחוק באמצעות הזום. החלטנו להיענות לאתגר, על אף שידענו שלמידה מרחוק עלולה להיות מאתגרת

המשך בעמוד הבא <<

שיפור מיומנויות הבטיחות

**העובדים לומדים
מושגי יסוד בבטיחות,
מתוודעים לגורמים
שכיחים של תאונות
עבודה, לומדים לזהות
סיכונים, להימנע מתאונות
ומתנסים בדרכי פעולה
מתאימות למזעור
הסיכונים ולמניעתם**

« המשך מעמוד קודם

לגורמי סיכון הקשורים לאדם, לגורמי סיכון קשורים לתפקיד ולגורמי סיכון סביבתיים. גורמי סיכון הקשורים לאדם קשורים לשינויים בריאותיים, המתרחשים עם הגיל, כמו חולשה פיזית, היחלשות מערכת השריר, שינוי ביציבה, בעיות בשיווי משקל, ירידה בראייה ובשמיעה ועוד. אנשים עם מוגבלות שכלית סובלים לעתים קרובות גם מהפרעות במוטוריקה, היכולות לבוא לידי ביטוי במתח שרירים נמוך ובחולשת שרירים. גורמי סיכון המשפיעים על עובדים בגיל השלישי יכולים להיות גם גורמים סביבתיים, כדוגמת מכשולים על הרצפה, רצפה רטובה, תאורה מסנוורת או חלשה מדי, היעדר מעקה/משטח להחזקה ועוד.

ממצאי מחקרים מצביעים על כך שעובדים עם מוגבלות נפגעים בעיקר מנפילות, הן במסגרת התעסוקתית, והן מחוצה לה. הסבירות להיפגע גוברת עם העלייה בגיל ובחומרת המוגבלות, כשלמבוגרים עם מוגבלות שכלית בכל הגילאים יש אותה רמת סיכון של נפילה כמו למבוגרים מעל גיל 65. במהלך ההכשרה לגיל השלישי הודגשו גורמי הסיכון שיכולים להגדיל את הסיכון לנפילה, ניתנו דוגמאות לפעילות מסוכנת לעובד בגיל השלישי ודוגמאות לאמצעים למזעור הפגיעה.

מעקב אחר המדרכים

קיימנו מפגשי מעקב ב"צ'יימס אחיקם", שנתיים וחצי לאחר תום הדרכה ומפגש מעקב במע"ש נתניה, כשנה לאחר סיום

במסגרת מפגשי הלמידה, הושם דגש על יצירת קשר אישי עם כל אחד מהמשתתפים, על שימוש במגוון ערוצי לימוד, על פיקוח על סדר הדיון ועל הפניית תשומת לבם של המשתתפים לדגשים החשובים והבולטים ביותר בכל שיעור. במהלך ההכשרה נעשה מאמץ לאתר את החוזקות של כל אחד מהמשתתפים ולהדגיש בפניהם את היכולות שאותרו. קבלת כלים בבטיחות מכינים את המשתתפים לעולם התעסוקה ומעניקים להם יותר ביטחון ביכולת ההתמודדות שלהם.

המשתתפים הפגינו עניין וידע רב בתחום הבטיחות והשתתפו במפגשים באופן פעיל. הם שיתפו בניסיון שלהם, סיפרו על אירועי בטיחות שבהם היו מעורבים ושאלו שאלות רבות. לבקשתם, פותח עבורם מפגש בנושא התעמרות בעבודה וניתנו להם כלי התמודדות מעשיים בנושא זה.

הכשרת בטיחות לגיל השלישי

במהלך השנה האחרונה, הועברו הדרכות בבטיחות לעובדים עם מוגבלות (מוגבלות שכלית ומוגבלות רב-נכותית) בכל הסניפים של עמותת "צ'יימס", המפעילה מסגרות חנוכיות לאנשים בעלי מוגבלויות, במסגרת פרויקט העשרה לגיל השלישי. התכנים שהועברו התמקדו בסיכונים שכיחים שאיתם מתמודדים עובדים בגיל השלישי. גורמי סיכון של עובדים בגיל השלישי נחלקים

**דרך העברת
ההדרכה לאוכלוסייה
המתמודדת עם מוגבלות
שכלית שונה מהעברתה
לעובדים המתמודדים
עם אוטיזם. שתי
האוכלוסיות מתמודדות
עם קשיים שונים**

צילום אילוסטרציה: Freepik

הסבירות להיפגע גוברת עם העלייה בגיל ובחומרת המוגבלות

העובדה שעובדים עם מוגבלות שכלית זוכרים לאחר שנים ואף מיישמים את התכנים שלימדנו אותם, מלמדת אותנו שעמדנו ביעד שהצבנו לעצמנו – להקנות לאוכלוסייה זו מיומנויות בטיחות

מסוים, 42% מהתוכן נשכח. למחרת יישכח כבר 67% מכלל התוכן שנלמד ורק 21% מתכני הלמידה יישארו בזיכרון כחודש לאחר הלמידה. כל זאת, אמור לגבי אוכלוסייה ללא מוגבלות שכלית. העובדה שעובדים עם מוגבלות שכלית זוכרים לאחר שנים ואף מיישמים את התכנים שלימדנו אותם, מלמדת אותנו שעמדנו ביעד שהצבנו לעצמנו – להקנות לאוכלוסייה זו מיומנויות בטיחות. לסיכום, הקניית מיומנויות בטיחות לעובדים שלא קיבלו עד לאחרונה הזדמנות ללמוד את התחום מסייעת לקידום הבטיחות במקומות התעסוקה ותורמת להתפתחות האישית, לאיכות חיים ולשיפור מיומנויות וכישורי חיים הקשורים לפיתוח עצמאות של עובדים עם מוגבלות שכלית ועובדים על הספקטרום האוטיסטי.

ההדרכה שם. נוכחנו לדעת שהחניכים זוכרים חלקים מהחומר הנלמד, ויש משתתפים שאף הפנימו חלק מהתכנים והם מיישמים את הכלים שקיבלו. מחקרים מצביעים על קליטה והפנמה של כ-50%-60% של חומר לימודי אצל אוכלוסייה ללא מוגבלות שכלית, והשיעור יורד עד לכ-25% בעת שחזור מהזיכרון לאחר 48 שעות.

עקומת השכחה תועדה לראשונה על ידי הפסיכולוג הרמן אבינגהאוס, שמצא כי תהליך השכחה של חומר שנלמד מושפע מהזמן שחלף. בפועל, בפרק הזמן הסמוך ללמידה יש שכחה נרחבת יותר של חומר, אשר דועכת עם הזמן עד להגעה לרמת זכירה בסיסית, אשר ממנה סביר להניח אי אפשר לרדת יותר. על פי מחקרים, כ-20 דקות לאחר שיעור

